

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ**  
**Національний університет «Одеська юридична академія»**

факультет журналістики

*кафедра прикладної лінгвістики та літературознавства*

*кафедра іноземних мов*

*кафедра журналістики*

*кафедра філософії*

**КОНЦЕПТИ, ДИСКУРС І ЕТИКА КОМУНІКАЦІЇ: ЛІНГВІСТИЧНІ,  
ЖУРНАЛІСТСЬКІ ТА ФІЛОСОФСЬКІ ВИМІРИ**

**Матеріали міжкафедрального круглого столу**

**27 березня 2026 року**

**Одеса – 2026**

**УДК 81'42:174.4:070(049.2)  
К653**

**Круглий стіл проведено відповідно до наказу ректора Національного університету «Одеська юридична академія» від 03 березня 2026 р. № 462-59**

Організаційний комітет конференції:

**Голова оргкомітету:**

**Мінас АРАКЕЛЯН** – проректор з наукової роботи, доктор юридичних наук, професор.

**Заступники голови оргкомітету:**

**Олена СКАЛАЦЬКА** – декан факультету журналістики, доктор філософських наук, професор.

**Мирослава МАМИЧ** – завідувач кафедри прикладної лінгвістики та літературознавства, доктор філологічних наук, професор.

**Олексій ФЕДОТОВ** – начальник науково-дослідної частини, доктор юридичних наук, професор.

**Робоча група:**

**Юлія ТОМЧАКОВСЬКА** – завідувач кафедри іноземних мов, доктор філологічних наук, доцент.

**Вікторія КОЛКУТІНА** – завідувач кафедри журналістики, доктор філологічних наук, професор.

**Ігор ШАМША** – в.о. завідувача кафедри філософії, кандидат філософських наук, доцент.

**Анастасія КІСЕЛЬОВА** – доцент кафедри прикладної лінгвістики та літературознавства, кандидат філологічних наук, доцент.

**Таїсія ІВАНІЙЧУК** – директор наукової бібліотеки НУ «ОЮА»

Метою круглого столу було осмислення ролі мови, комунікації та дискурсивних практик у сучасному суспільстві, а також етичних засад інформаційної взаємодії в умовах розвитку медіа й цифрових технологій. Учасники обговорили проблеми медійних маніпуляцій, поширення фейкової інформації, етики комунікації, меж свободи слова та впливу соціальних мереж і генеративного штучного інтелекту на суспільну свідомість. Окрему увагу приділено лінгвістичним і філософським аспектам формування смислів, істини та відповідальності за комунікативні дії. У підсумку наголошено на важливості критичного мислення та формування етично відповідального інформаційного середовища.

Матеріали та пристатейна література публікуються в авторській редакції. За достовірність фактичної інформації у публікаціях відповідальність несуть автори.

**Концепти, дискурс і етика комунікації: лінгвістичні, журналістські та філософські виміри : матеріали міжкафедр. круглого столу (м. Одеса , 27 березня 2026 р) / упоряд.: М. В. Мамич. Одеса : НУ «Одеська юридична академія», 2026. 110 с. URL: <https://hdl.handle.net/11300/32787> ;DOI: <https://doi.org/10.32837/11300.32787>**

© НУ «Одеська юридична академія», 2026

*Сташук Т.*

Лексичні особливості англомовних астрологічних прогнозів .....70

*Строченко Л.*

Концептуалізація феномену геніальності в англомовних наївній і науковій картинах світу.....74

*Телецька Т.*

Репрезентація концепту «свобода» у політичному дискурсі (на матеріалі промов Е. Макрона).....79

*Томчаковська Ю.*

Концепт *waag* в англомовному медіадискурсі.....82

*Томчаковський О.*

Освітній дискурс як полікодовий феномен..... 86

*Тупікова Т.*

Англійські запозичення в сучасній німецькій юридичній термінології та проблеми їх перекладу українською мовою.....89

*Чубук О.*

Платформізація журналістики і нова логіка побудови медіаісторій.....93

*Шамша І.*

Музика як комунікація: антропологічні засади.....98

*Шевченко-Бітенська О.*

Юридична термінологія в умовах цифровізації права: тенденції, трансформації та європейський вимір.....103

**Леся СТРОЧЕНКО,**  
*доктор філологічних наук, доцент,  
професор кафедри іноземних мов  
Національний університет  
«Одеська юридична академія»*

## **КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ ФЕНОМЕНУ ГЕНІАЛЬНОСТІ В АНГЛОМОВНИХ НАЇВНІЙ І НАУКОВІЙ КАРТИНАХ СВІТУ**

У сучасній антропоцентричній парадигмі мовознавства особливого значення набуває дослідження мовних засобів репрезентації складних ментальних феноменів, які формують мовну картину світу. Одним із таких феноменів є геніальність, що протягом тривалого часу привертала увагу дослідників різних галузей знання, передусім філософії та психології, де геніальність розглядалася як винятковий прояв творчого потенціалу людини (Cambridge dictionary of philosophy, 2015).

У межах когнітивної лінгвістики та лінгвоконцептології важливим напрямом досліджень є аналіз концептів, які відображають культурно значущі явища та формують колективні уявлення мовної спільноти про світ (Строченко, 2011). Концепт GENIUS належить до таких ментальних утворень, оскільки він поєднує у собі філософські, психологічні та культурні інтерпретації феномену геніальності, а також закріплюється у мові через систему номінативних і образних засобів.

Метою дослідження є аналіз концептуалізації феномену геніальності в англomовних наївній і науковій картинах світу. Об'єктом дослідження виступає концептуальне поле GENIUS, а предметом – мовне і мовленнєве втілення концептів GENIUS / геніальність, GENIUS / геній та A WORK OF GENIUS / геніальний твір в англomовному дискурсі.

У дослідженні висунуто гіпотезу про те, що концептуальне поле GENIUS має складну структуру і складається з трьох взаємопов'язаних

сегментів: 1) GENIUS / геніальність – феномен надзвичайних творчих здібностей; 2) GENIUS / геній – людина, яка володіє такими здібностями; 3) A WORK OF GENIUS / геніальний твір – результат творчої діяльності геніальної особистості. Ці сегменти утворюють циклічний онтологічний зв'язок: людина, наділена геніальністю, створює унікальний продукт, який визнається геніальним, що, своєю чергою, закріплює за нею статус генія. Таким чином формується завершене концептуальне поле, у межах якого відбувається взаємодія феномену, суб'єкта та результату творчої діяльності.

Аналіз мовного матеріалу дозволив виявити особливості концептуалізації геніальності у двох типах картини світу. У наївній картині світу концепт GENIUS репрезентується через систему повсякденних уявлень і культурних стереотипів. До його ядрових ознак належать надзвичайні інтелектуальні здібності, творчий потенціал, винятковість і оригінальність. Периферійні компоненти концепту пов'язані з образними характеристиками геніальності, серед яких ексцентричність, нестандартна поведінка, складні взаємини із суспільством, рідкісність і недосяжність геніальності.

У мовленні ці уявлення часто реалізуються через концептуальні метафори. Зокрема, у художніх і публіцистичних текстах геніальність асоціюється з шаленством, світлом або вогнем, а також із простотою мислення. Такі метафоричні моделі відображають амбівалентне ставлення суспільства до генія, який одночасно захоплює та викликає нерозуміння або навіть ворожість.

У науковій картині світу концепт GENIUS отримує більш раціоналізоване тлумачення. Його ядровими ознаками виступають високий рівень інтелекту, творчі здібності, значні досягнення, майстерність, автономність мислення та здатність до новаторства. На відміну від наївної картини світу, науковий дискурс схильний розглядати геніальність не як містичний дар, а як результат складних когнітивних процесів, стратегій мислення та наполегливої праці.

Важливою особливістю наукового підходу є прагнення демістифікувати феномен геніальності. У наукових працях геній розглядається як людина, яка володіє певними когнітивними стратегіями та здатністю до творчого мислення, що можуть бути досліджені й описані. У цьому контексті геніальність постає не як винятково божественний або містичний дар, а як складне поєднання інтелектуальних здібностей, знань, досвіду та соціокультурних умов.

Порівняльний аналіз двох типів концептів (у науковій та наївній картинах світу) GENIUS / ГЕНІАЛЬНІСТЬ, GENIUS / ГЕНІЙ та A WORK OF GENIUS / ГЕНІАЛЬНЕ ТВОРІННЯ засвідчив низку закономірностей. Обидва типи концептів організовані за ядрово-периферійним принципом, однак наповнення цієї структури в них не є однаковим. Ядрові елементи нуклеарних концептів у двох варіантах картини світу виявляються майже тотожними, що свідчить про відносну стабільність і універсальність базових характеристик феномену геніальності в англomовному соціумі незалежно від професійної чи наукової належності його представників.

Разом із тим наївна картина світу характеризується значно ширшою периферією у структурі всіх трьох концептів. На нашу думку, це зумовлено значною кількістю оцінних концептуальних ознак, які нерідко реалізуються у формі опозитивних пар, фіксуючи протилежні за змістом характеристики.

Натомість відносно обмежений обсяг периферійних ознак нуклеарних концептів у науковій картині світу пояснюється специфікою академічного дискурсу, який переважно оперує ядровими, фундаментальними характеристиками змістової структури концептів. У науковому осмисленні цього феномену дослідники значно рідше звертаються до суб'єктивних, другорядних або оцінних параметрів.

Отже, концептуалізація феномену геніальності в англomовній мовній картині світу має багаторівневий характер і відображає взаємодію наївних культурних уявлень та наукових інтерпретацій. Отримані результати поглиблюють уявлення про механізми концептуалізації складних культурних

феноменів у мові та відкривають перспективи подальших досліджень у межах когнітивної лінгвістики, лінгвоконцептології та лінгвокультурології.

### **Література**

1. Строченко, Л. В. (2011). Основні напрями когнітивної семантики. *Записки з романо-германської філології*, (27), 238–242.
2. Audi, R. (Ed.). (2015). *The Cambridge dictionary of philosophy* (3rd ed.). Cambridge University Press.